

GUISEPPE ARCIMBOLDO 1527-1593

Vlastní podobizna

kresba perem modře lavírovaná, asi kol.r. 1560.
Praha, Národní galerie

Arcimboldův život

- otec pracoval jako malíř pro milánskou katedrálu, pro kterou později začal pracovat i Guiseppe
- velký vliv na jeho život měl prastrýc-vedl ho mezi umělce, spisovatele a humanisty, kteří přicházeli do jeho domu-tyto styky pravděpodobně pomohli položit základy k rozhodujícímu obratu k němuž došlo v Arcimboldově umění na nějž mnozí nahlíželi jako na něco excentrického
- znal německé umělce, kteří pracovali na milánské katedrále a tvořili tapiserie pro medicejské.
- Guiseppův otec byl přítelem malíře Bernoudina Luinho žáka Leoparda da Vinci, takže Guiseppe viděl pravděpodobně Leopardovi poznámky
- jako umělec debutovat Arcimboldo 1549 ve svých 22 letech

Arcimboldův život 2

- roku 1562 odchází do Prahy, aby se stal dvorním umělcem císaře Ferdinanda I. (poté Maxmiliána II. a Rudolfa II.)
- Paolo Morigia: *„Toto je malíř vzácného talentu, jenž je též neobyčejně vzdělaný i v dalších oborech, a prokázal svůj význam jako umělec a jako podivuhodný malíř nejen ve své vlasti ale i v cizině a dostalo se mu nejvyššího ocenění, když slova o jeho slávě pronikla až na císařský dvůr v Německu.“*
- celý císařský dvůr mu skutečně projevoval přátelství a miloval ho, jak pro jeho umění tak pro jeho nezištnou povahu
- 1580 dokonce Rudolf II. povýšil Arcimboldovu rodinu do šlechtického stavu
- 1587, po několika žádostech, obdržel Arcimboldo od císaře souhlas k návratu do rodného Milána
- 1593 zemřel

- Po smrti upadl v zapomnění (nevíme proč, ale nejspíš, protože byl považovaný za typického představitele manýrismu)
- Kromě těch „prapodivných, žertovných“ obrazů namaloval pravděpodobně mnohem více těch tradičních, nejspíš jsou mnohé z nich ztracené, známé jsou jen dva autoportréty, vitráže z milánské katedrály a gobelíny v Comské katedrále

Sv. Kateřina rozpráví s císařem o pravé víře

vitráž, 116*67 cm

Milánská katedrála, ze 14. okna v jižní apsidě

Odchod (smrt) Panny

nástěnný gobelín, 423*470 cm

Katedrála v Comu

nápis nahoře: Cech tkalců vlny z Coma

nápis v levém dolním rohu: vyrobeno

ve Ferráře 1562

VE SLUŽBÁCH CÍSAŘE

- 1564 -1576 namaloval nepochybně hodně obrazů, známe jen málo z nich
- 1566 – Čtyři živly (voda a oheň v Uměleckohistorickém muzeu ve Vídni, země a vzduch se nepodařilo najít)
- kromě malování měl i jiné povinnosti - sloužil císaři jako architekt, scénograf, inženýr, vodní projektant, umělecký odborník
- byl organizátorem slavností, navrhoval kostýmy, vymýšlel nové typy zábavy

ZNOVU OBJEVENÍ

- surrealisté
- v první polovině 20.st vyšlo o Arcimboldovi několik článků
- 1954 zveřejnil Benno Geiger důkladnou analýzu *I dipinti ghiribizzosi di Guiseppe Arcimboli*
- 1954 publikace *Arcimboldo et les Arcimboldesques* od F-C Legrandové a Felixe Sluyse
- 1977 André Piere de Mandiargues, *Arcimboldo le merveilleux*
- 1978 Thomas DaCosta Kaufmann doktorskou disertační práci
- 1980 Roland Barthese, *Arcimboldo*
- 1983 kniha *Guiseppe Arcimboldo* Andrease Beyera

Jedinečnost Arcimbolda v podání Geigera

- Geiger(žertovnost a tajuplnost) souhlasí se současníky Arcimbolda, tedy charakterizuje jeho obrazy jako „komické“, rozmarné zábavné „zvláštní“, ale v žádném případě v záporném slova smyslu, pokládá ho za „...který byl skutečným géniem, který bavil tři císaře v době Tiziana a Tintoretta a který nás baví dodnes.“
- Geiger se dále domnívá, že Arcimboldo byl značně ovlivněn prostředím, císařským dvorem, činnostmi v komnatách umění a kuriozit a polemností učených mužů, včetně alchymistů a kouzelníků
- mluví také o jeho „... tajný záměr umělce, který byl mnohem více filozofem, než nás povrchní pohled nutí uvěřit.“

Jedinečnost Arcimbolda v podání Kaufmanna

- zcela jiný názor od Geigerova zaujímá DeCosta Kaufmann (oslava císaře), ovlivněn novou poemou G. B. Fontea (spolupracovníka Arcimbolda) a také na základě seznamu dokumentů souvisejících se slavnostmi v Praze a ve Vídni
- díváme-li se na obraz Rudolfa II. mohl těžko oslavovat císaře, pokud by byl považován za zábavný - tedy dospěl k názoru, že jedinečná byla nepochybně sama myšlenka, vyjádřená ve formě hlav sestavených z různých objektů, například sedlák charakterizovaný pluhem a kuchař nádobím
- Kaufmann také zdůrazňuje úzké spojení mezi Arcimboldovými obrazy a jeho návrhy pro průvod, obě jsou alegoriemi na moc císaře a soulad ve světě pod jeho laskavou vládou

Vertummus, 1590 nebo 1591
Olej na dřevě, 68*56 cm
Zámek Skokloster, Balsta, Švédsko

Jedinečnost Arcimbolda v podání Mandiarguese a Figiniho

- Comaniniho Figino: „Arcimboldova zručnost zobrazovat nepostřehnutelné pomocí prostředků zřetelné iluze byla zcela jedinečná.“
- A. P. Mandiargues (plný nadšené euforie) má dojem, že je Arcimboldo „dokonalý ve své jedinečnosti, jako jsou pouze velikáni“, „členěný chaos těchto zbývajících tváří byl oživený tak neuvěřitelně živýma očima a tyto oči byly tak neuvěřitelné a mocné a působivé, a tak bylo stěží překvapivé, že člověk mohl zůstat při prvním pohledu jako zasažený bleskem“
- odmítal veškeré srovnání s presurrealistickým stylem Hieronima Bosche, jelikož v Arcimboldově díle nenašel nic co by mohlo vycházet z jeho podvědomí či mohlo být tvořeno automaticky

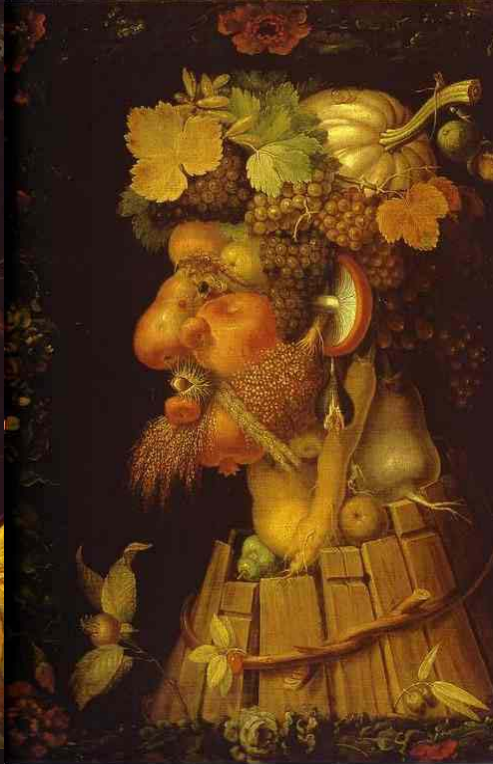
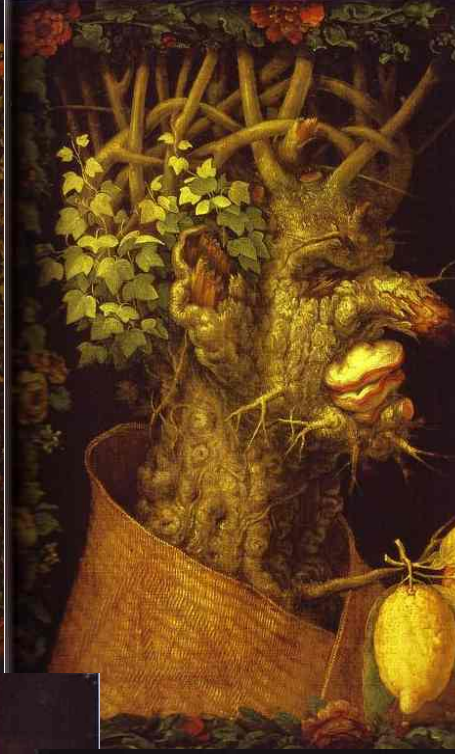
Vliv kulturního prostředí a G. R. Hocke

- období mezi renesancí a manýrismem
- první obrazy (dokonce i pár pozdějších) malovány v tradičním renesančním stylu zvrát nastal v Praze, kdy vykročil na zcela novou cestu vytvoření vlastního stylu, který nikdy předtím nebyl spatřen
- podle Hocka umělec nemaloval ale „manýristické symboly“, ale jednoduše „manýristické alegorie“

Legrandová a Sluysse

- autoři chválí Arcimboldovy schopnosti v roli umělce jeho odborné znalosti při ladění barev a jistotu při užívání štětce, jeho umění však shledávají za obtížné k pochopení
- působí na ně kouzlo obrazů, ale jeho „kousavý smysl pro humor“ shledávají téměř nesnesitelným
- obvinili Arcimbolda, že zbavil člověka jeho lidské přirozenosti a věcí jejich významu

Zima a voda, jaro a vzduch, léto a oheň, podzim a země podle Fontea

- každá řada má určité vyváženosti
- dvě hlavy hledí vždy doleva dvě doprava
- „...svět se skládá z živlů a kdokoliv ovládne živly, bude vládnout světu, a tak císař porazí i moc Turků, čtyři roční doby se každoročně vracejí, což symbolizuje vnitřní řád v přírodě, jakož i myšlenku, že budou Habsburkové vládnout navždy.“
- tvar hlavy - bývalo zvykem zdobit hlavami římské mince
- zdůraznění moci pomocí velkého množství habsburských symbolů (lví kůže, kůže z berana, lev, perly, paroží...)

Jaro, 1573
olej na plátně
Musée National du Louvre, Paříž

Léto, 1573

olej na plátně, 76*46 cm

Musée National du Louvre,
Paříž

Podzim, 1573
olej na plátně, 76*46 cm
Musée National du Louvre, Paříž

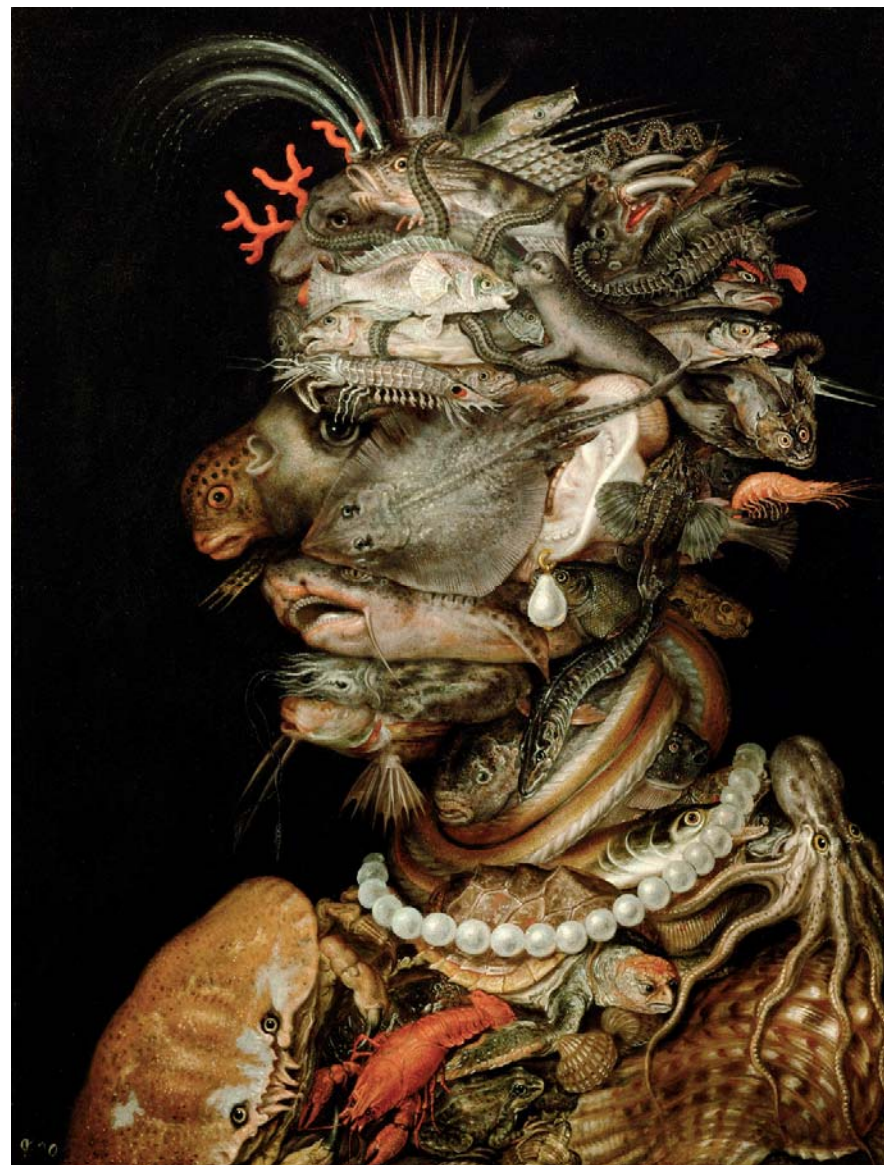
Zima, 1573

olej na plátně, 76*46 cm
Musée National du Louvre, Paříž

Země, cca1570
olej na dřevě, 70,2*48,7
Soukromá sbírka Vídeň

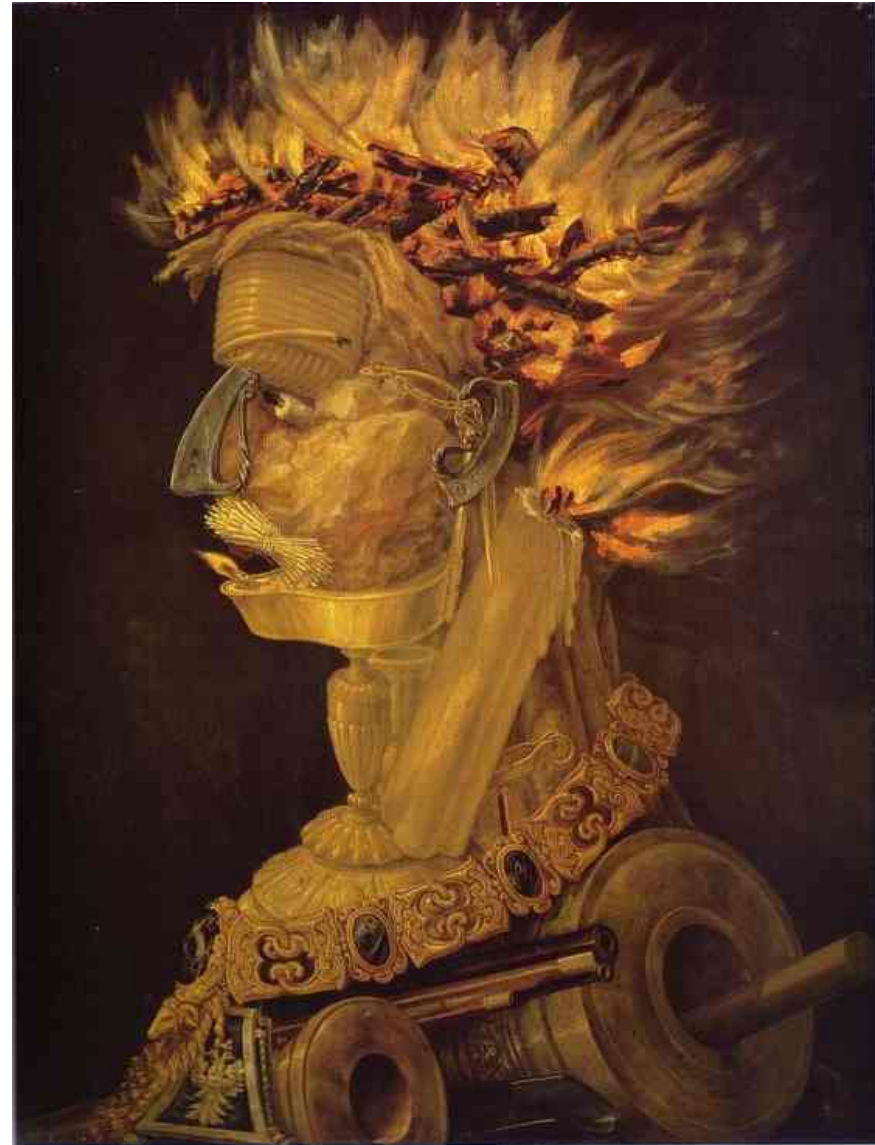

Voda, 1566
Olej na lipovém dřevě, 67*52 cm
Kunsthistorisches Museum, Vídeň

Vzduch, nedatováno
olej na plátně, 74,5*56 cm
soukromá sbírka Basilej

Oheň, 1566
Olej na lipovém dřevě, 66,5*51 cm
Kunsthistorisches Museum, Vídeň

Flora, asi 1591
olej na dřevě, 73*56
soukromá sbírka, Paříž

Knihovník, asi 1566
Olej na plátně, 97*71
Zámek Skokloster, Balsta, Švédsko

- Arcimboldo byl vysoce vzdělaný a sečtělý člověk a dobře obeznámený s filozofickými myšlenkami starých Řeků tedy i Platóna
- základní **Platónova myšlenka** je, že je to „věčný Bůh“, kdo stvořil svět z chaosu: nebesa, zemi, planety a menší bohy, tvrdí též, že je **vše stvořeno** ze čtyř základních prvků: **ohně, vody, vzduchu a země**
- vysvětluje, že živočichové byli vytvořeni ze stejné látky: „Ti, kteří nás vytvářeli, věděli totiž, že jednou z mužů vzniknou ženy a zvířata, a věděli také, že mnozí z tvorů k mnohým věcem budou potřebovat nehtů. Za tímto tedy účelem a z těchto příčin učinili, aby vyrostla kůže, vlasy a nehty na povrchu údů.“ tak jako bozi a lidstvo jsou složeni ze stejné látky, také rostliny a živočichové se skládají z ohně, vody, vzduchu a země....
- asi je to nakonec na nás jestli se budeme přiklánět k tomu názoru, že Arcimboldo, stejně jako Platón, viděl celý vesmír, lidstvo, živočichy a rostliny jako jednotný celek nebo jestli svými obrazy pouze vyzdvihoval Habsburské císařství nebo naopak je zesměšňoval, nebo jestli se jen prostě dobře bavil

